

TÖRVÉNYKEZÉS.

„Az igazságot nem lehet megfelezni.”

Felmentettek egy újságíró, bár elkésett a valóság bizonyításával.

Sokat foglalkoztatja a sajtót az a n. vakrák-per, amelynek középpontjában az a kérdés állott, hogy az abaligeti barlangban feltalált vakrákot Méhely Lajos egyetemi tanár, vagy pedig Bokor Elemér őrnagy fedezte-e fel? A vakrákot ugyanis kirándulásuk során az abaligeti barlang mélyében keresztülvonuló palak kaviccsaira tapadva találták meg, még pedig úgy, hogy Bokor Elemér adogatta fel a palak partján álló Méhely tanárnak a követet, aki azután a vakrákról metszeteket készített, tudományosan leírta és nevet is adott neki. Méhely tanár a vakrákról, amely Magyarországon eddig még nem fordult elő, felolvasást tartott az Akadémiában, amelyre csakhamar megérkezett a válaszbokor Elemér részéről, aki viszont a „Földrajzi közlemények”-ben az abaligeti barlangról hosszabb leírást közölt, amelyben többi között azt állította, hogy Méhely tanárnak az az állítása, hogy a vakrák felfedezője ő volna, a való tényekkel ellentétben áll.

A polémia csakhamar a napilapokat is foglalkoztatta, mert a felek pro és contra nyilatkozatokat tettek. Egy lapban Vukov Lukács hírlapíró „Amikor a tanítvány nagyobb a mesterénél” című cikkét tett közzé, amelyben Bokor Elemér őrnagy eljárását szerénytelennek nevezte és idézte Méhely tanár felolvasásának egyes részleteit, azokat azonban saját megjegyzéseivel megtoldotta. Bokor Elemér a cikk miatt sajtópört indított nemcsak a cikk szerzője ellen, hanem Dánér Béla és Méhely Lajos ellen is, akiket azzal vádolt meg, hogy a cikket ők sugalmazták és az adatokat ahhoz ők szolgáltatották, viszont Méhely tanár is feljelentette az őrnagyot a „Földrajzi közlemények”-ben megjelent cikkének azon állításáért, hogy ő nem mondott igazat, amikor a vakrák felfedezésének dicsőségét a maga számára foglalta le.

A büntetőtörvényszék Méhes-tanácsa előtt Dánér Béla és Méhely Lajos kérték a valódiság bizonyítását, amit a törvényszék el is rendelt, nem rendelte azonban el a valódiság bizonyítását Vukov Lukács javára azért, mert a hírlapíró ezzel az indítvánnyal elkésett. A tanúk kihallgatása után a bíróság tényként állapította meg, hogy a vakrákot Méhely professzor fedezte fel és dolgozta fel először tudományosan, ezért büntőnek mondotta ki Bokor Elemér Méhely sérelmére elkövetett rágalmozás vétségében és öt ötszáz pengő pénzbüntetésre ítélte. Méhely Lajos és Dánér Béla a törvényszék felmentette a vád alól azzal az indoklással, hogy nincsen bebizonyítva az, hogy a cikkírónak az adatokat közzététel céljából szolgáltatott, Vukovot pedig kétszáz pengő pénzbüntetésre ítélték azért, mert a valódiság bizonyításával elkésett és azt az állítását, hogy Bokor szerénytelenül viselkedett és mesterénél nagyobb akart lenni, beigazolni nem tudta. Ugy az újságíró, mint az őrnagy büntetését azonban a novella alapján a bíróság felfüggesztette. Felebezést folytan most tárgyalta az ügyet az ítélőtábla Gadó-tanácsa. Időközben Bokor Elemér meghalt, úgyhogy az ítélet reá vonatkozó részét a Tábla hatályon kívül helyezte. Most már tehát egyedül az újságíróról volt szó. Vukov védelmében dr. András Ernő ügyvéd rámutatott arra, hogy a törvényszék ítéletében melyreható ellentmondás van. A törvényszék éppen azért ítélte el Bokor Elemér, mert bebizonyítottak vette, hogy a vakrákot Méhely Lajos és nem ő fedezte fel. Ha a törvényszék felfogása helyes, akkor tovább kellett volna menni és az újságíró is fel kellett volna menteni, azért, mert a valódiság bizonyítása az ő javára is szolgált állíthatta a törvényszék által megállapított tényállás alapján Bokorról, hogy szerénytelen, amikor a felfedezést magának vindikálja. Ellenkezik az anyagi igazsággal, hogy az újságíró azért büntessék meg, amiért az igazságot írta és lehetetlenség az, hogy a bíróság olyan állításért büntesse meg az újságíró, amelynek valódiságát más vádottal szemben megállapítja. Igaz, hogy Vukov elkésett a valódiság bizonyítására vonatkozó indítvánnyal, de a többi vádoltat javára lefolytatott bizonyítás az ő javára is szolgált.

Hosszas tanácskozás után hirdette ki dr. Gadó István elnök a Tábla ítéletét, amely rendkívül érdekes elvi megállapításokat tartalmaz. A Tábla Vukovot is felmentette a vád alól, azzal az indoklással, hogy állításának valódiságát sikerült bebizonyítania. Igaz ugyan, hogy Vukov a valódiság bizonyítását későn kérte, a Tábla álláspontja szerint azonban az által, hogy vádolt társainak a bizonyítás sikerült, a büntetés alól őt is föl kellett menteni. A törvény nem rendelkezik arra az esetre, hogy ha a sajtópörben felelősségre vonandó egyének közül egyesek bebizonyítják állításuk valódiságát, mások pedig ettől elestek, akkor hogyan kelljen ítélkezni. A Tábla azonban úgy találta, hogy az igazságot megfelezni nem lehet és erkölcsi lehetetlenség az, hogy valakit olyan állítás miatt ítéljenek el, amelynek valódiságát a bíróság egyébként bebizonyítottak vette. Rágalmozást csak valótlán kifejezés használata képez, már pedig a jelen esetben bebizonyosodott, hogy a vakrákot Méhely Lajos fedezte föl és így az újságíró nem lépte túl a jogos kritika határát, amikor Bokor Elemér eljárását szerénytelennek minősítette.

Az ítélet ellen senki nem jelentett be jogorvoslatot és az jogerőre emelkedett.

Az összekocantott táncosnő-fejek. Káldor Sándor tőzsdébizományos ellen Tóth Kálmán táncosnő súlyos testi sértés vétsége miatt tett panaszt. Az ügyet hétfőn tárgyalta dr. Csilléry Kálmán járásbíró. A feljelentés szerint egy mulatóban ült Tóth Kálmán Nagy Anna nevű kolleganőjével, amikor a tőzsdés a beszélgető táncosnők háta mögé állt, megfogta fejüket és úgy összeütötte, hogy Tóth Kálmánnak az orrsontja eltört. Káldor tagadta bűnösségét. Azt mondta, hogy észrevétlenül rátette kezét Nagy Anna táncosnő vállára, aki hirtelen falkapta a fejét és miközben oldalra fordult, fogát beütötte Tóth

Kálmán orrába és így történt a sérelés. A táncosnők ezzel szemben úgy adták elő az esetet, ahogy a feljelentésben leírták. Dr. Minich Károly egy. tanár, törvényszéki orvosszakértő véleményének előterjesztése után dr. Huberth Gusztáv ügyész-ségi megbízott kérte a tőzsdébizományos jogsbűntetését. A járásbíró Káldor Sándort gondatlan-ságból okozott súlyos testi sértésért ezer pengő pénzbüntetésre ítélte, az ítélet végrehajtását azonban felfüggesztette.

A kultuszminisztérium „főbizalmi”-jának újrafelvételi ügye. Forray Jánost, a kultuszminisztérium főszámánácsosát, a kommun bukása után állásától felfüggesztették és letartóztatták. 1929 tavaszán Forrayt a kommun alatti cselekedeteiért felelősségre vonták a törvényszék és zsarolás, valamint igazság bűntettért egy évi börtönrre ítélték. Forray ezt a büntetést ki is töltötte. Néhány hónappal ezelőtt a volt főszámánácsos, aki jelenleg magántisztviselő, újrafelvételi kérelemmel fordult a törvényszékhez. A kérelemhez az ügyész is hozzájárult és hétfőn tárgyalta az ügyet a büntetőtörvényszék Szemák-tanácsa. Forray azzal védekezett, hogy tisztviselőtársai nagyon szerették, ő önzetlenül mindig szolgálatukra állott és ezért még a Károlyi-forradalom idején főbizalmiának választották meg. A kommun alatti is megtartotta ezt a tisztviselői. Később a hatodik kerületi katonai és munkás-tanács tagja lett és mint ilyen, Hírosik János népbiztos parancsára beosztották az egyik fegyverraktár birtokosává, ahol azonban passzív szerepe volt. Nem térhetett ki a megbízás elől, mert a forradalmi törvényszékkel fenyegették meg. Több tanút hallgatott ki a törvényszék, akik azt vallották, hogy Forrayt tisztviselőtársai szerették, ezért is választották meg főbizalmivá és hatalmával sohasem élt vissza. Dr. Kovács Péter ügyész-ségi alelnök fenntartotta a vádat és kérte a korábbi ítélet hatályban tartását. Dr. Roth Jenő védő ezzel szemben felmentő ítéletet kért, azzal érvelve, hogy tisztviselőtársai felkérésére és az ő érdekében tevékenykedett Forray, aki ha szabadkozott volna, a Csernyi-féle vérbíróság elé kerül. A törvényszék a korábbi ítéletét részben hatályon kívül helyezte. Forrayt csak osztály elleni igaztatásban mondotta ki bűnösnek, ezért hat hónapi börtönrre ítélték, a büntetést azonban kitöltöttnek vette, a zsarolás vádját alól pedig felmentette.

Erkölcsei kártérítést csak akkor ítélt meg a bíróság, ha az igény a méltányosságnak megfelel. Dr. Bubla István szolnoki ügyvéd egy fővárosi lapban „Megvesztegettek egy szolnoki rendőrkapitányt, aki azonban nem áll a bíróság elé” címmel cikket írt. Többek között azt írta, hogy a megvesztegetéssel vádolt rendőrkapitány városi fogalmazóvá nevezett ki fivérét, akit fegyelmi uton bocsátottak el. A cikk miatt dr. Keresztalvy Kúhinka Oszkár városi fogalmazó sajtórágalmazási pört indított. Dr. Bubla István elkérte terjesztette elő a valóság bizonyítására szóló indítványt, így a törvényszék sajtórágalmazásért jogerősen pénzbüntetésre ítélte. Dr. Keresztalvy Kúhinka Oszkár ezután polgári pört indított az ügyvéd és a lapvállalat ellen tízezer pengő erkölcsi kár megítélését kérve. A törvényszék az erkölcsi kártérítésre vonatkozó per tárgyalása során beszerezte a Keresztalvy Kúhinka Oszkár-ra vonatkozó fegyelmi iratokat és ebből megállapította, hogy a rendőrfogalmazót fegyelmi hatósága fegyelmi vétségében bűnösnek nyilvánítták és ezért hivatalvesztésre ítélték, a belügyminiszter megállapította ezt az ítéletet és a fegyelmi vétség megállapítása mellett csupán pénzbüntetésre ítélte a fogalmazót. A sajtótörvény szerint a sértett a sajtóközlemény miatt erkölcsi kár címén is követelhet elégtételt — mondja a törvényszék ítélete, amely a kártérítési keresetet elutasítja — tekintettel az eset körülményeire, ha az igény a méltányosságnak megfelel. Mivel az elsőfokú fegyelmi hatóság a rendőrfogalmazót hivatalvesztésre, a belügyminiszter pedig pénzbüntetésre ítélte, a törvényszék az erkölcsi kár megítéléséhez szükséges méltányossági okot nem látta fennforogni. A sajtónak ugyanis az a rendeltetése, hogy az egyetemes érdeket, a közérdeket szolgálja és a sajtó közérdeket szolgál akkor, amikor a közfunkcionárius hivatali ténykedését tárgyalgatosan ismerteti. Az ítélet ellen dr. Keresztalvy Kúhinka Oszkár, aki közben Szolnokon városi aljegyző lett, felebezést jelentett be és így került az ügy az ítélőtábla Láng-tanácsa elé. A Tábla a felek felszólalása után elutasította a felebezést. Az ítélőtábla kifejtette, hogy bár a kérdéses cikknek az a kitétele, hogy dr. Keresztalvy Kúhinka Oszkár rendőrfogalmazót fegyelmi uton elbocsátották állásából, nem felel meg teljesen a valóságnak, mert felsőbb fokon csak pénzbüntetéssel sújtotta a belügyminiszter, viszont a Tábla azt is megállapítja, hogy a kérdéses cikk lényegileg mégis igaznak tekintendő, mert első fokon valóban hivatalvesztésre ítélték a felperes rendőrfogalmazót, később pedig a felettes hatóság már nem is került abba a helyzetbe, hogy állásvesztésre ítélje, ugyanis a rendőrfogalmazó időközben önként kivált a rendőrség kötelékéből. Mindazok a szabálytalanságok, amelyeket a fegyelmi vizsgálat és ítélet is megállapított Keresztalvy Kúhinka Oszkár-al szemben, olyan természetűek, amelyek mellett nem volna méltányos, hogy az alpereseket vele szemben az erkölcsi kár megfizetésére kötelezze a Tábla, különösen amikor a cikkben foglalt állítások lényegileg igaznak tekinthetők.

Előadás a magánjogi törvénykönyv erkölcsi elveiről. Dr. V l a d á r G á b o r igazságügyminisztériumi miniszteri tanácsos az Országos Ügyvéd-Szövetség debreceni osztályának ülésén előadást tartott „Az erkölcsi elvek érvényesülése a magánjogi törvénykönyv javaslatának köztelmi jogi részében” címen. Többek között rávilágított arra, hogy a javaslat sok esetben visszatért a régi magyar magánjognak forrásaira, úgyhogy a bíró és ügyvéd a javaslatban sok esetben a ma élő jogot az idegen behatásoktól megtisztítva fogja kapni. A javaslat kimondja, hogy a jogok gyakorlásában és kötelezettségek teljesítésében a jóhiszeműségnek és tisztességnek megfelelően kell eljárni.

KÖZGAZDASÁG.

Az Alföld problémái.

Pestvármegye főispánja, Prézly Elemér, előadást tartott a Nemzeti Clubban „Az Alföldről”. Előadásában nemcsak azt a kevésbé örvendő képet vázolta megkapó módon, amely Budapest és Hala között az egymást felváltó homok- és mocsárterületeken szemünk elé tárul de kitért az itteni tanya-rendszerekkel mutatkozó közigazgatási és szociális követelményekre is, reámutatván bizonyos gócpontok létesítésének szükségére, ahonnan a tanyák közigazgatása és kulturális szükségleteinek kielégítése történhetne. Az előadás főbb érintette az alföldi termelési és értékesítési nehézségeket is, de a tennivalók sorában főként a közigazgatási feladatokat jelelte meg mint olyanokat, amelyekből az Alföld mindenképpen kívánatos és szükséges fejlődése kiindulhatna.

Nálunk, Magyarországon az élet mindennapi feladatai között nem keressük elég intenzíven az új utakat, hanem megelégszünk annak a folytatásával, amit már elődeink is csináltak. Nem vagyunk praktikus emberek, akik változó viszonyokhoz elég gyorsan alkalmazkodnának, nagyszerű tudásaink, jogszáink vannak, mindenféle kulturális téren magas színvonalú intézményeket is tudunk létesíteni, de nincs elég érzékünk ahhoz, amin végeredményben minden mulik, a kenyérkereseti kérdésekhez, a gazdasági problémákhoz.

Amikor egy kis ország, mint mi vagyunk, egy évben 340 millió külkereskedelmi deficitet mutat fel, vagyis háromszáznegyven millió pengője megy ki a határokon, hogy azt beföldön termelt áruk ellenében visszahozni nem tudja, akkor mindent a gazdasági szemüvegen kell nézni, akkor minden egyes polgárnak, legyen annak bármilyen hivatása is, annak a tudatában kell élni, hogy ez így soká nem mehet.

Az Alföld nem egyetlen, de legfontosabb problémája a termelés és értékesítés reorganizációja. Mert hiába minden, ha a Duna-Tisza közén élő gazdátársadalom évről-évre deficitet dolgozik és mind nagyobb mértékben eladósodik, akkor azon semmiféle közigazgatás sem fog segíteni, nem lesz, aki a közigazgatási, szociális és kulturális intézményeket el-tartja, aki az utak és vasutak építési költségeit viselje.

Az Alföldön aránylag kevés a nagybirtok, tulajdonos többségben vannak a kis- és középgazdák. Ahol termőföld van, az fölgyűgyre gyengé, egyébként sok a homok, a szikes és vízenyős vidék. Azt kell kutatni: mi az, amiből ilyen talajviszonyok mellett kis- és középgazdák, tanyai rendszerű paraszthirtokok a mainál több jövedelmet érhetnek el. Azt már eléggé láthatjuk, hogy az őstermelés régi módja az alföldi gazdának igen kevés kenyeret ad, abból nem igen fog jutni közélsu intézményekre.

Az újságot olvasó kisgazda manapság már gyakran olvashat újabb termelési ágakról, olyanokról, amelyek az alföldi körülmények, a mósóha talajviszonyok dacára alkalmasak lennének, olyanokról, amelyeket épen a kis- és középgazda tudna legjobban művelni, mert az eredményhez a tulajdonos szorgoskodására, gondosságára van szükség. Ezeket a termelési ágakat a már eddigiek mellett aránylag kis területeken — néhány holdon — minden különösebb befektetés nélkül lehetne üzni. Nem gondolhatunk azonban olyan termelési módzatokra, melyeknek alapelléke az lenne, hogy előbb csatornázásokkal és öntözésekkel Hollandiát csináljunk az alföldi homokból. Ezek a csatornázások már csak a következő generációk feladata lehet.

Amíg az alföldi kun gazda nem látja a saját szemével, mit hogyan csinálnak és mi annak az eredménye, addig nem is fog bele és ebben teljesen igaza is van, mert a termelésnél gyakorlati részletkérdésekben mulik az eredmény, ezeket pedig egyedül könyvből vagy újságból megtanulni nem lehet.

Akkor tehát, amikor a többtermelési szakfőnök helyesnek és jövedelmezőnek találja a Duna-Tisza-közi homokon művelhető egységesített gyümölcstermelést, farmszerű baromfitermesztést, tojás-tömegtermelést, selyemhernyótenyésztést, bizonyos fajtájú zöldségtermelést, akkor nem szabadna az elméleti megállapodásoknál maradni, hanem megfelelő nem bürokratikus vezetett mintátelepekkel meg is kellene mutatni a gazdának, miként kell ezeket elkezdeni, azokra berendezkedni, hogy kell termelni és hogyan értékesíteni. Onnan kell kiindulni, hogy csak azt szabad termelni ezután, ami termelési haszon mellett értékesíthető, amit külföldön el lehet helyezni és ott keresnek. Ezen a téren az új mezőgazdasági exporthivatalra nagy feladatok várnak, annak életméségén mulik kifürkészni, mely a mezőgazdaság által termelt áruk azok, amelyeknek állandó piaca van melyekből a világpiaci jelenségek szerint emel-

Haidekker-Hungária drótfonat kitűnő

HAIDEKKER SANDOR RT.

Budapest, 0LL61-UT 48/17. Flók: VIII., Flumel-ut 3.